

Stensager som Lægemediel.

Meddelt af V. C. Boye.

I Nationalmuseets Arkiv opbevares et Brev fra en gammel Pastor Blicher til Professor R. Nyerup (som var Medlem af Kommissionen til Oldsagers Opbevaring), dateret Vorming Præstegaard d. 28. Mai 1811. Heri hedder det blandt Andet:

»Af Oldsager har jeg siden ikke kundet opsørge noget undtagen nogle Steen Øxer af adskillige Farver, fundne i Høye; men da jeg vel kan vide, De ere vel forsynede med lignende, vil jeg ey bebyrde Posten og Dem med samme, især da det næsten kan blive en oconomisk Speculation at samle paa og bruge Steen Knive og Øxer nu, da et Par Knive koster 3 Rdr. og en Øxe 6 à 7 D. [man maa erindre, at Brevet er skrevet 1811]. En Øxe udmerket baade af sin Skienhed og Nytte har jeg NB. laant af en Kone i Hammerhøe [ved Viborg]; den er af rød Flint med nogle Aarer i, meget vel dannet og poleret til den hvasse Ende, over 4 Tommer bred og har være $1\frac{1}{2}$ Quarteer lang, næsten spids til Enden; men rarere er den endnu af sin Virkning; thi et Stykke af denne Steen flint stødt og nedtaget i Vand er et probat Middel mod haardnakket Colik; saaledes fortalte den Kone mig, som eyer samme; hun har prøvet det paa sin Mand, som jeg saae, der virkelig paa et Aars Tid var saa elendig plaget af dette smertefulde Tilfælde, at han skönt ikkuns nogle og 30 Aar gl. ikke kunde tiene, men laae hjemme hos sin fattige Kone, og saae ud som Døden, saa jeg aldrig havde tænkt han kunde komme sig; hans Kone, som saae, at alle andre Midler hjalp intet, erindrede sig denne Steen, som hun havde i sin Kiste, og som hun troer vist og fast er en himmel-falden Torden-Steen; og som kommet fra Himmelen troede hun, at den ey allone maatte besidde den almindelige indbildte Kraft: at afværge Torden-Skade fra det Huus, hvor en Torden Steen gjenmes, men ogsaa andre Under-Kræfter, omtrent som Kiellingen, der havde hørt og lært det af Præsten: at Kummen læger alle vore Sygdomme; hun prøvede at pulverisere et Stykke af Flinte-Stenen, omtrent saa stor som en Egge Blomme, gav Manden denne drøye Dosis ind paa en Gang, og fra den Tid af kom han sig tydelig, saa han nu igjen kan tiene; — finder han undertiden Ansted deraf, tager han til sit himmel-faldne Pulver, og finder strax Lindring. Sagen er vis nok, men Aarsagen til Virkningen uvis; enten det er de hvasse Stumper af Flinte-Stenen (thi ret flint kan han ikke faae det,

da hun har ingen Morter, men ikkuns steder det imellem 2 Kampe Stene), der afæder visse Ujævnheder i Tarmene — eller det er den kalkagtige Syre af Stenen, der udretter det, var maaskee værd at undersøge, thi den blotte Under-Troen gjør det ey alleene. — Kunde det ve flere Fors og bevises: at Oldtidens pulveriserede Flinte-Ører har denne velgj e de Kraft, vilde det tillige være et uimodsigeligt Beviis: at Oldsagers Granskning er ikke allene vigtig for Historien, men ogsaa nyttig for den lidende Menneskehed, og hvilket Studium kan da være værdigere?«

Saavidt den gamle brave Præst. Ter man ikke med ham tillægge Stensager nogen Betydning som Lægemedel, er det dog sikkert, at Troen paa deres heldbringende Kraft er meget gammel, meget udbredt og mange Steder endnu flourer. I danske Grave fra Bronzealderen er der sammen med Gjenstande fra denne Periode nu og da fundet Flintsager, der ere saaledes slidte, at de ikke kunne have været brugte efter deres oprindelige Bestemmelse som Redskaber eller Vaaben, men oisensynlig have været benyttede som Amuletter imod onde Aander, hvilke jo i Oldtiden ansaas for at være Ophavsmænd til de aandelige og fysiske Lidelser, der hjemsøge Menneskene.

I det russiske Guvernement Tula har Forskeren Poljakov truffet mange interessante Exempler paa Troen paa Stensagers lægende Kraft; det er »kloge Koner«, som benytte dem ved deres Kure. Ja, det var Poljakov næsten umuligt at komme i Besiddelse af Stensager fra Stenalderen, fordi de skattes høit af Almuen som Lægemedler. De kaldes i Regelen Tordenkiler, men bestaa altid af Spyd og Pilespids af Flint; Patienten bliver da enten stukken med Vaabenet eller maa drikke Vand, som er hældt over det, eller ogsaa overgydes den angrebne Legemsdel med dette Vand. Slige »Tordenkiler« betragtes i Tula som Skatte, der endog kunne fremkalde lidenskabelig Arvestrid, og Enhver, der besidder en saadan Skat, giver den ikke fra sig med det Gode. Poljakov fortæller saaledes, at en 90aarig Kone mente at eie en uvurderlig Skat i 6 Stensager, deriblandt 2—3 Landespids af Flint, som hun havde faaet dels ved Arv, dels som Medgift; hun erklærede da ogsaa rent ud til Poljakov, at hun end ikke i Døden vilde skille sig derved.

Yderst mærkelig er i det Hele den Overtro, der hele Verden over knytter sig til Værktøi og Vaaben af Sten hos Folk, der benytte Metal. Troen paa de »himmelfaldne« Tordenstene træffes i Danmark og det øvrige Europa, i Japan og Kina og over en stor Del af Asien og Afrika. Selv Præriens Indianer, hvis Forfædre for lidt over et Aarhundrede siden benyttede Værktøi og Vaaben af Sten, tillægger den Pilespids af Sten, han finder paa Jorden, en overnaturlig Herkomst. Hvem kan vel forklare dette eiendommelige Forhold?